

Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūno nuomonė dėl Tarybos sprendimo dėl Europos Sąjungos ir Jungtinių Amerikos Valstijų susitarimo dėl finansinių pranešimų duomenų tvarkymo ir perdavimo iš Europos Sąjungos į Jungtines Amerikos Valstijas teroristų finansavimo sekimo programos (TFSP II) tikslais pasiūlymas

(2010/C 355/02)

EUROPOS DUOMENŲ APSAUGOS PRIEŽIŪROS PAREIGŪNAS,

atsižvelgdamas į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 16 straipsnį,

atsižvelgdamas į Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartiją, ypač į jos 8 straipsnį,

atsižvelgdamas į 1995 m. spalio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 95/46/EB dėl asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ⁽¹⁾,

atsižvelgdamas į prašymą pateikti nuomonę pagal Reglamento (EB) Nr. 45/2001 dėl asmenų apsaugos Bendrijos institucijoms ir įstaigoms tvarkant asmens duomenis ir laisvo tokių asmenų duomenų judėjimo ⁽²⁾ 28 straipsnio 2 dalį,

PRIĖMĖ ŠIĄ NUOMONĘ:

I. ĮVADAS

- 2010 m. birželio 15 d. Komisija priėmė Tarybos sprendimo dėl Europos Sąjungos ir Jungtinių Amerikos Valstijų susitarimo dėl finansinių mokėjimų pranešimų duomenų tvarkymo ir perdavimo iš Europos Sąjungos į Jungtines Valstijas Terorizmo finansavimo sekimo programos (TFSP) tikslais pasiūlymą (toliau – pasiūlymas). Pasiūlymas (įskaitant susitarimo su Jungtinėmis Valstijomis projekto tekstą) buvo nusiųstas EDAPP konsultacijai. EDAPP palankiai vertina šią konsultaciją ir rekomenduoja į pasiūlymo preambulę įtraukti nuorodą į šią nuomonę.
- Pateikti pasiūlymą Komisiją paskatino SWIFT ⁽³⁾ struktūros pasikeitimai, pagal kuriuos nuo 2010 m. sausio 1 d. užtikrinama, kad Europos ekonominėje erdvėje ir Šveicarijoje

perduodami SWIFT finansinių sandorių pranešimai liktų Europos zonoje, skirtingai nuo transatlantinės zonos, ir nebebūtų rodomi JAV operaciniame centre.

- Dabartiniame pasiūlyme Komisija numato tarptautinį ES ir JAV susitarimą, pagal kurį, remiantis Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 216 straipsniu (tarptautiniai susitarimai), 82 straipsniu (teismų bendradarbiavimas) ir 87 straipsniu (policijos bendradarbiavimas), būtų reikalaujama Jungtinių Valstijų izdo departamentui perduoti atitinkamus finansinių mokėjimų pranešimų duomenis, kurie būtini JAV izdo departamento Terorizmo finansavimo sekimo programai.
- Po to, kai 2010 m. vasario 11 d. Europos Parlamentas priėmė sprendimą susilaikyti nuo pritarimo 2009 m. lapkričio 30 d. pasirašytam laikinajam susitarimui, naujuoju projektu visų pirma siekiama spręsti konkrečius rūpestį keliančius klausimus, susijusius su asmens duomenų apsauga, pagrindine teise, kuri po Lisabonos sutarties įsigaliojimo įgijo dar didesnę reikšmę Europos Sąjungos teisinėje sistemoje.
- Pasiūlyme pabrėžiama duomenų apsaugos svarba, aiškiai nurodant atitinkamus Sutarčių bei tarptautinių dokumentų straipsnius ir pripažįstant jos, kaip pagrindinės teisės, pobūdį. Tačiau jame nenumatyta kaip teisinį pagrindą naudoti SESV 16 straipsnį, nepaisant to, kad siūlomo susitarimo 1 straipsnio 1 dalyje aukštas duomenų apsaugos lygis pabrėžiamas kaip vienas iš pagrindinių jo tikslų. Šiuo atžvilgiu EDAPP pakartoja, kad šis susitarimas susijęs ne tik su keitimusi asmens duomenimis, bet ir su šių duomenų apsauga. Todėl SESV 16 straipsnis, kaip teisinis pagrindas, yra ne ką mažiau svarbus už teisiniais pagrindais pasirinktus SESV 82 ir 87 straipsnius, susijusius su teisėsaugos institucijų bendradarbiavimu.
- Pasiūlymui taikoma SESV 218 straipsnio 6 dalyje numatyta procedūra. Pagal šią procedūrą sprendimą, kuriuo įgaliojama sudaryti susitarimą, Taryba gali priimti tik gavusi Europos Parlamento pritarimą. Todėl šis pasiūlymas yra itin svarbus bandymas taikyti naująsias Lisabonos sutarties procedūras tarptautiniam susitarimui dėl asmens duomenų apsaugos. Užtikrinus, kad duomenų apsaugos principai ir garantijos būtų tinkamai įtvirtinti šiame susitarime, bus lengviau užtikrinti kitų derybų sėkmę.

⁽¹⁾ OL L 281, 1995 11 23, p. 31.

⁽²⁾ OL L 8, 2001 1 12, p. 1.

⁽³⁾ SWIFT – tai Belgijoje įsikūrusi įmonė, teikianti pranešimų paslaugas finansų įstaigoms visame pasaulyje. Nuo 2001 m. JAV izdo departamentas teikė administracinius potvarkius SWIFT, kad gautų kai kuriuos su finansiniais sandoriais susijusius asmens duomenis, rodomus JAV teritorijoje esančiame serveryje.

7. Šiomis aplinkybėmis EDAPP pabrėžia derybų dėl Europos Sąjungos ir Jungtinių Amerikos Valstijų susitarimo dėl asmens duomenų apsaugos, kai duomenys perduodami ir tvarkomi baudžiamųjų nusikaltimų, įskaitant terorizmą, prevencijos, tyrimo, nustatymo ar patraukimo už juos atsakomybės tikslais, policijai ir teismams bendradarbiaujant baudžiamosiose bylose. 2010 m. gegužės 26 d. Komisija priėmė įgaliojimų pradėti šias derybas projektą. Pristatydama šį įgaliojimų projektą, Komisija pabrėžė patikimo susitarimo dėl asmens duomenų apsaugos poreikį ⁽¹⁾.

8. Tokiomis aplinkybėmis EDAPP rekomenduoja į esamą pasiūlymą įtraukti aiškią nuorodą į derybas su JAV dėl šios bendros transatlantinės duomenų apsaugos sistemos. Reikėtų užtikrinti, kad šie standartai būtų taikomi ir TFSP II susitarimui. EDAPP rekomenduoja šį reikalavimą įtraukti į esamą susitarimą arba bent jau susitarti su Jungtinių Valstijų vyriausybe, kad galimame būsime susitarime dėl duomenų apsaugos būtų reglamentuojami pagal dabartinį pasiūlymą numatyti mainai.

9. Galiausiai EDAPP aktyviai prisideda prie 29 straipsnio Duomenų apsaugos darbo grupės bei Policijos ir teisingumo darbo grupės pozicijų. Be minėtose pozicijose nurodytų ar nurodytinų aspektų, šioje nuomonėje analizuojamas dabartinis pasiūlymas, papildant ankstesnes EDAPP pastabas, susijusias su laikinuoju susitarimu ir tebevykstančiomis derybomis su Jungtinėmis Valstijomis.

II. PASIŪLYMO ANALIZĖ

II.1. Pasiūlyme yra kai kurių patobulinimų

10. EDAPP pripažįsta, kad šiame pasiūlyme numatyti tam tikri esminiai laikinojo TFSP I susitarimo patobulinimai, kaip antai:

— Netaikyti susitarimo SEPA duomenims. Pasiūlyme aiškiai numatyta, kad JAV išdo departamento prašymuose neturi būti prašoma duomenų, susijusių su Bendra mokėjimų eurais erdve (4 straipsnio 2 dalies d punktas).

— Terorizmo apibrėžtis. Pasiūlymo 2 straipsnyje terorizmo sąvoka papildoma remiantis Tarybos pamatinio sprendimo 2002/475/TVR ⁽²⁾ 1 straipsniu.

⁽¹⁾ Žr. pranešimą spaudai <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/10/609&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>

⁽²⁾ 2002 m. birželio 13 d. Tarybos pamatinis sprendimas dėl kovos su terorizmu (OL L 164, 2002 6 22, p. 3).

11. Be to, gavus Europos Parlamento ir Europos duomenų apsaugos institucijų prašymus, pasiūlyme įtvirtinamos tam tikros nuostatos (14–18 straipsniai), kuriose reglamentuojamos duomenų subjektų teisės, kaip antai teisė būti informuotam, teisė susipažinti su duomenimis, teisė ištaisyti, sunaikinti duomenis arba sustabdyti jų tvarkymą, taip pat teisė gauti žalos atlyginimą. Tačiau tebėra neaiškios konkrečios šių nuostatų įgyvendinimo galimybės ir procedūros, kuriomis vadovausis ne JAV piliečiai ar ne JAV gyventojai (žr. šios nuomonės II.2.3 dalį).

II.2. Tačiau reikia ir daugiau patobulinimų

12. EDAPP visiškai pritaria pasiūlymo 1 straipsnio 1 dalyje numatytam poreikiui užtikrinti, kad būtų visiškai laikomasi privatumo ir asmens duomenų apsaugos. Šiuo požiūriu EDAPP pažymi, kad tebėra neišspręsti kai kurie klausimai ir būtina patobulinti pagrindinius dalykus, kad būtų įvykdytos ES teisės aktų dėl asmens duomenų apsaugos sąlygos.

II.2.1. Ar numatomas asmens duomenų tvarkymas iš tikrųjų būtinas ir proporcingas?

13. EDAPP visiškai supranta, kad kovai su terorizmu ir terorizmo finansavimu gali reikėti taikyti asmens duomenų apsaugos teisės bei banko duomenų slaptumo nuostatų apribojimus. Tai jau numatyta kai kuriuose ES teisės aktuose ⁽³⁾, kuriuose įtvirtintos tam tikros priemonės, skirtos kovai su neteisėtu finansų sistemos naudojimu pinigų plovimo ir terorizmo finansavimo tikslais. Šiuose teisės aktuose taip pat yra specialios nuostatos, pagal kurias su trečiųjų šalių institucijomis leidžiama keistis informacija, bei asmens duomenų apsaugos garantijos, laikantis Direktyvos 95/46/EB.

14. Be to, pagal ES ir JAV susitarimą dėl savitarpio teisinės pagalbos teisėsaugos institucijoms aiškiai leidžiama keistis informacija, susijusia su bankų sąskaitomis ir finansiniais sandoriais, ir jame numatytos tokio keitimosi sąlygos ir apribojimai. Be to, tarptautiniu lygmeniu vadinamieji Egmonto principai ⁽⁴⁾ nustato pagrindą finansinės žvalgybos skyriams keistis finansinių sandorių informacija tarptautiniu lygmeniu, juose taip pat nustatyti apsiikeistų duomenų naudojimo apribojimai ir garantijos. Taip pat sudaryti JAV, Europolo ir Eurojusto keitimosi duomenimis susitarimai, kuriais užtikrinamas ir keitimasis informacija, ir asmens duomenų apsauga.

⁽³⁾ Visų pirma Direktyva 2005/60/EB dėl finansų sistemos apsaugos nuo jos panaudojimo pinigų plovimui ir teroristų finansavimui ir Reglamentas (EB) Nr. 1781/2006 dėl mokėtojo informacijos, pateikiamos perdant lėšas.

⁽⁴⁾ <http://www.egmontgroup.org/library/download/5>

15. Tokiomis aplinkybėmis Komisijos pasiūlyme pabrėžiamas TFSP programos naudingumas, pasiūlytas JAV išdo departamento ir autoritetinių asmenų ataskaitose. Tačiau EŽTK 8 straipsnyje nustatyta kišimosi į privatų gyvenimą pateisinimo sąlyga yra ne nauda, o būtinybė.
16. EDAPP nuomone, reikalingi pakankami tikros papildomos šio susitarimo naudos įrodymai, atsižvelgiant į jau esamus dokumentus, arba, kitaip tariant, kiek šis susitarimas iš tikrųjų būtinas, kad būtų gauti rezultatai, kurių negalima gauti taikant mažiau privatumą ribojančias priemones, kaip antai tas, kurios jau nustatytos esamuose ES ir tarptautinės teisės aktuose. EDAPP nuomone, ši papildoma nauda turėtų būti vienareikšmiai nustatyta kaip būtina bet kurio susitarimo su JAV dėl keitimosi finansinių mokėjimų duomenimis sąlyga, taip pat atsižvelgiant į ribojantį susitarimo pobūdį (taip pat žr. 18–22 punktus dėl proporcingumo).
17. EDAPP negali spręsti dėl šio susitarimo būtinumo. Tačiau, net jei jis būtų įrodytas, derybininkai vis dėlto turėtų atkreipti dėmesį ir į kitus aspektus.
18. Proporcingumas taip pat yra pagrindinis kriterijus vertinant perduodamų asmens duomenų kiekį ir jų saugojimo laiką. Pasiūlymo 4 straipsnyje susiaurinama JAV prašymų apimtis. Tačiau pasiūlyme vis vien numatyta, kad asmens duomenys bus perduodami JAV institucijoms masiškai ir tuomet saugomi iš esmės 5 metus, nepaisant to, ar jie buvo atrinkti, ar yra įrodytas jų ryšys su konkrečiu tyrimu ar baudžiamuoju persekiojimu.

Masinis perdavimas

19. Pasiūlymas, nepaisant Europos Parlamento ir Europos duomenų apsaugos institucijų prašymų, tebegrindžiamas koncepcija, kad asmens duomenys JAV išdo departamentui bus perduodami masiškai. Dėl šio aspekto svarbu patikslinti, kad tai, jog pagal dabartinę SWIFT sistemą neįmanoma atlikti tikslios paieškos, negali būti laikoma pakankamu pateisinimu pagal ES duomenų apsaugos teisės aktus laikyti masinį duomenų perdavimą teisėtu.
20. Todėl EDAPP mano, kad reikia rasti sprendimų, kaip užtikrinti, kad vietoj masinio perdavimo būtų taikomi mecha-

nizmai, leidžiantys finansinių sandorių duomenis filtruoti ES, ir užtikrinti, kad JAV institucijoms būtų siunčiami tik svarbūs ir reikiami duomenys. Jeigu šių sprendimų nepavyktų rasti nedelsiant, tuomet susitarime bet kuriuo atveju turėtų būti griežtai apibrėžtas trumpas pereinamasis laikotarpis, kuriam pasibaigus masinis perdavimas nebebūtų leidžiamas.

Saugojimo laikotarpis

21. Dėl saugojimo laikotarpio EDAPP pripažįsta, kad pasiūlyme teisingai nustatomi maksimalūs saugojimo terminai, taip pat mechanizmai, skirti asmens duomenų ištrynimui, kai jų nebereikia, užtikrinti. Tačiau atrodo, kad pasiūlymo 6 straipsnio nuostatoje dėl neatrinktų duomenų numatyta priešingai. Visų pirma, sąvoka „neatrinkti duomenys“ nėra savaime suprantama, todėl ją reikėtų patikslinti. Antra, neįrodyta, kodėl neatrinktus duomenis reikia saugoti 5 metus.
22. EDAPP visiškai sutinka, kad reikia užtikrinti, jog konkrečiam kovos su terorizmu tyrimui ar baudžiamajam persekiojimui būtinas asmens duomenis būtų galima gauti, tvarkyti ir saugoti tiek, kiek reikia, kai kuriais atvejais net ir ilgiau nei 5 metus, nes gali būti, kad asmens duomenų reikia ilgai trunkantiems tyrimams ar teismo procedūroms. Tačiau, darant prielaidą, kad neatrinkti duomenys – tai masiškai perduoti duomenys, kurie nebuvo nei gauti, nei panaudoti konkrečiam baudžiamajam persekiojimui ar tyrimui, leidžiamas šių duomenų saugojimo laikotarpis turėtų būti gerokai trumpesnis. Šiuo atžvilgiu naudinga pabrėžti, kad, Vokietijos Federalinio Konstitucinio Teismo nuomone, jeigu saugomi telekomunikacijų duomenys, 6 mėnesių saugojimo laikotarpis jau yra labai ilgas ir todėl turi būti tinkamai pagrįstas⁽¹⁾. Konstitucinis Teismas šį 6 mėnesių laikotarpį laikė maksimaliu duomenims, nesusijusiems su jokių konkrečiu tyrimu.

II.2.2. Ar pasiūlymu užtikrinama teisminė priežiūra?

23. Remiantis derybų įgaliojimais, teismo institucijai turėtų būti priskirta gauti JAV išdo departamento prašymus, įvertinti, ar jie atitinka susitarimą, ir pririnkus reikalauti teikėjo perduoti duomenis pagal duomenų eksportavimo sistemą. Ir Europos Parlamentas, ir EDAPP palankiai įvertino šį požiūrį, kuris reiškia esminę valstybių narių nacionalines konstitucijas ir teisines sistemas atitinkančią garantiją užtikrinti teisėtą ir subalansuotą duomenų perdavimą bei nepriklausomą priežiūrą.

⁽¹⁾ 2010 m. kovo 2 d. sprendimas.

24. Tačiau pasiūlyme ši užduotis skiriama Europolui, ES organizuoto nusikalstamumo, terorizmo ir kitų rūšių sunkių nusikaltimų, darančių poveikį dviem ar daugiau valstybių narių, prevencijos ir kovos su jais agentūrai⁽¹⁾. Akivaizdu, kad Europolas nėra teisminė institucija.

25. Be to, Europolas yra konkrečiai suinteresuotas keistis asmens duomenimis, remiantis siūlomu susitarimu. Pasiūlymo 10 straipsnyje Europolui suteikiami įgaliojimai prašyti taikant TFSP gautos reikšmingos informacijos, jeigu jis turi pagrindą manyti, kad asmuo ar subjektas yra susijęs su terorizmu. Šiuos Europolo įgaliojimus, kurie gali būti svarbūs jam įgyvendinant savo uždavinį ir kuriems būtini geri santykiai su JAV išdo departamentu, gali būti sunku suderinti su Europolo uždaviniu užtikrinti nepriklausomą priežiūrą.

26. Be to, EDAPP kyla klausimas, kiek dabartiniiais teisės aktais Europolui, visų pirma nekeičiant jo teisinio pagrindo remiantis Lisabonos sutartyje nustatyta įprasta procedūra, suteikiamos funkcijos ir įgaliojimai teikti trečiosios valstybės administracinį prašymą, „privalomą“ (4 straipsnio 5 dalis) privačiai įmonei, kuri šitaip „įgaliojama ir privalo“ teikti duomenis šiai trečiajai valstybei. Šiomis aplinkybėmis naudinga pažymėti, kad pagal dabartinius ES teisės aktus nėra aišku, ar Europolo sprendimas privačios įmonės atžvilgiu galėtų būti tikrinamas Europos Teisingumo Teismo.

27. Tokiomis aplinkybėmis EDAPP pakartoja savo poziciją, kad, be kita ko, siekiant paisyti derybų įgaliojimų ir dabartinių ES teisės aktų, uždavinį vertinti JAV išdo departamento prašymus reikėtų patikėti viešai teisminėi institucijai.

II.2.3. Ar pasiūlymu duomenų subjektams suteikiamos teisės (ir apsauga), kurias (kurią) galima įgyvendinti?

28. Kaip jau minėta įžanginėje šios nuomonės dalyje, pasiūlyme nustatomos įvairios duomenų subjektų teisės, kaip antai teisė būti informuotam, teisė susipažinti su duomenimis, juos ištaisyti, ištrinti arba sustabdyti jų tvarkymą, taip pat teisė gauti žalos atlyginimą. Tačiau svarbu, viena vertus, tobulinti kai kurias šių nuostatų dalis, ir, kita vertus, užtikrinti galimybę veiksmingai jas įgyvendinti.

29. Susitarime nustatyti tam tikri teisės susipažinti su savo asmens duomenimis apribojimai. EDAPP pripažįsta, kad

visų pirma kovos su terorizmu srityje duomenų subjektų teisės gali būti ribojamos tiek, kiek tai būtina. Tačiau pasiūlyme reikėtų aiškiai reglamentuoti, kad, nors 15 straipsnio 2 dalyje nurodytomis aplinkybėmis asmens duomenų atskleidimas jų savininkui gali būti ribojamas, šiuos duomenis turėtų būti visada galima atskleisti Europos nacionalinėms duomenų apsaugos institucijoms, kad jos galėtų veiksmingai įgyvendinti savo priežiūros funkciją. Aišku, duomenų apsaugos institucijoms vykdant savo funkcijas galios konfidencialumo pareiga ir jos neatskleis duomenų atitinkamam asmeniui, kol taikomos išimties sąlygos.

30. Dėl teisės ištaisyti duomenis 17 straipsnio 2 dalyje nurodyta: „kiekviena Šalis, sužinojusi, kad svarbi informacija, kurią ji perdavė kitai Šaliai arba kurią ji iš kitos Šalies gavo pagal šį Susitarimą, yra netiksli ar nepatikima, praneša, jei įmanoma, apie tai kitai Šaliai“. EDAPP nuomone, pareiga ištaisyti netikslius ar nepatikimus duomenis yra ne tik pagrindinė duomenų subjekto garantija, bet ir teisėsaugos institucijų veiksmų efektyvumo užtikrinimo garantija. Šiuo požiūriu duomenimis besikeičiančios institucijos turėtų įgyvendinti mechanizmus, kuriais užtikrintų, kad šis ištaisymas visada būtų įmanomas, todėl pasiūlyme vertėtų išbraukti žodžius „jei įmanoma“.

31. Tačiau didžiausią rūpestį EDAPP kelia konkrečios šių teisių įgyvendinimo galimybės. Viena vertus, teisinio saugumo ir skaidrumo sumetimais pasiūlyme turėtų būti išsamiau nurodyta, kokiomis konkrečiomis procedūromis duomenų subjektai gali naudotis, kad įgyvendintų susitarime pripažįstamas teises tiek ES, tiek JAV.

32. Kita vertus, 20 straipsnio 1 dalyje aiškiai nurodyta, kad šiuo susitarimu „nesukuriamos ir nesuteikiamos jokios teisės ar lengvatos jokiam privačiam ar viešajam asmeniui arba subjektui“. EDAPP pažymi, kad atrodo, jog šia nuostata panaikinamas privalomas susitarimo nuostatų, kuriose numatytos duomenų subjektų teisės, kurios šiuo metu nėra nei pripažįstamos, nei galimos įgyvendinti pagal JAV teisę, pobūdis arba dėl tokio pobūdžio bent jau keliami abejonių, visų pirma jeigu duomenų subjektas nėra JAV pilietis ar nuolatinis gyventojas. Pavyzdžiui, JAV privatumo įstatyme numatyta ribota teisė susipažinti su asmenine informacija, kuri yra griežtesnė už bendrąją teisę susipažinti su duomenimis, pagal JAV informacijos laisvės įstatymą suteikiamą visuomenei. Tačiau JAV privatumo įstatyme aiškiai nurodyta, kad prašymą leisti susipažinti su savo asmens duomenimis gali pateikti tik „Jungtinių Valstijų pilietis arba užsienietis, kuriam teisėtai suteikta teisė nuolat gyventi Jungtinėse Valstijose“⁽²⁾.

⁽¹⁾ Žr., pvz., Tarybos sprendimo 2009/371/TVR dėl Europos policijos biuro (Europolo) įsteigimo 3 straipsnį (OL L 121, 2009 5 15, p. 37).

⁽²⁾ Tai patvirtina JAV išdo departamento interneto svetainėje pateikta informacija: „teikiant prašymą pateikti pranešimą arba leisti susipažinti su įrašais, jame turi būti nurodyta: kad esate Jungtinių Valstijų pilietis arba užsienietis, kuriam suteikta teisė nuolat gyventi Jungtinėse Valstijose.“, <http://www.treas.gov/foia/how-to.html> (paskutinį kartą žiūrėta 2010 m. birželio 21 d.).

33. Todėl EDAPP rekomenduoja pataisyti dabartinę 20 straipsnio 1 dalies formuluotę, siekiant užtikrinti, kad pasiūlymu suteiktos teisės būtų aiškiai įvardytos bei veiksmingai įgyvendinamos ir JAV teritorijoje.

II.2.4. Ar pasiūlymu užtikrinama pakankamai nepriklausoma priežiūra?

34. Pasiūlymo 12 straipsnyje numatyti įvairūs susitarime nustatytų sąlygų ir garantijų stebėjimo lygiai. „Nepriklausomi priežiūrėtojai“ stebės JAV išdo departamento realiuoju laiku ir praityje atliktas paieškas. Be to, „Europos Komisijos paskirtas nepriklausomas asmuo“ nuolat vykdys pirmo lygio priežiūrą, įskaitant jos nepriklausomumą. Reikėtų patikslinti, kokios bus šio nepriklausomo asmens užduotys, kaip bus užtikrinama, kad jis iš tikrųjų galėtų atlikti savo funkcijas, ir kam jis atsiskaito.

35. 13 straipsnyje taip pat nustatomas bendros peržiūros mechanizmas, taikomas praėjus 6 mėnesiams, o vėliau – reguliariai. Bendrą peržiūrą atliks bendra ES ir JAV delegacija, įskaitant dviejų duomenų apsaugos institucijų atstovus ES delegacijoje, o atlikus peržiūrą bus parengta ataskaita, kurią Komisija pateiks Europos Parlamentui ir Tarybai.

36. EDAPP pabrėžia, kad nepriklausoma priežiūra yra svarbiausias teisės į asmens duomenų apsaugą elementas, kaip tai patvirtinta SESV 16 straipsnyje ir ES pagrindinių teisių chartijos 8 straipsnyje. Neseniai Teisingumo Teismas savo 2010 m. kovo 9 d. sprendime *Komisija prieš Vokietiją*⁽¹⁾ nustatė griežtus nepriklausomumo kriterijus. Akivaizdu, kad tie patys griežti kriterijai negali būti nustatomi trečiosioms šalims, bet akivaizdu ir tai, kad tinkama asmens duomenų apsauga gali būti užtikrinama tik tuomet⁽²⁾, kai numatytos pakankamos nepriklausomos priežiūros garantijos. Tai taip pat yra tarptautinių susitarimų su šalimis, kurių teisinėje sistemoje nenustatyta nepriklausomos institucijos kontrolės būtinybė, sąlyga.

37. Tokiomis aplinkybėmis itin svarbu, kad susitarime būtų aiškiai apibrėžtos, o ne „bendrai derinamos“ ar šalių vėliau nustatomos bent jau priežiūros ir bendros priežiūros detalės, taip pat priežiūroje dalyvaujančių asmenų įgaliojimai ir nepriklausomumo garantijos. Visų pirma svarbu užtikrinti, kad ir Europos Komisijos paskirtas asmuo, ir Europos duomenų apsaugos institucijų atstovai galėtų veikti nepriklausomai ir veiksmingai įgyvendinti savo priežiūros funkcijas.

38. Be to, pasiūlyme turėtų būti nustatyta ne tik pirmos bendros peržiūros data (po 6 mėnesių), bet ir paskesnių peržiūrų dažnumas, pvz., kasmet. EDAPP taip pat rekomenduoja nustatyti šių bendrų peržiūrų rezultatų ir susitarimo galiojimo trukmės ryšį.

39. Šiomis aplinkybėmis EDAPP pabrėžia, kad pageidautina laikino galiojimo sąlyga, atsižvelgiant į tai, kad ilgai gali būti priimti konkretni sprendimai. Laikino galiojimo sąlyga taip pat galėtų būti gera paskata užtikrinti, kad būtų dedamos reikiamos pastangos priimti tokius sprendimus, kurie reikėtų, kad nebebus priežasties JAV išdo departamentui masiškai siųsti duomenis.

40. Siekiant didinti priežiūros ir bendros priežiūros veiksmingumą, turėtų būti prieinama informacija ir atitinkami duomenys apie prašymų leisti susipažinti su duomenimis ir atlyginti žalą skaičių, galima informacija apie tolesnius veiksmus (ištrynimą, ištaisymą ir kt.), taip pat kiek priimta sprendimų dėl duomenų subjektų teisių ribojimo. Kartu, kalbant apie peržiūrą, turėtų būti prieinama ir teikiama informacija ne tik apie pranešimų, su kuriais „susipažino“ JAV išdo departamentas, skaičių, bet ir apie JAV išdo departamentui „pateiktus“ pranešimus. Tai turėtų būti nurodyta susitarime.

41. Be to, šiuo pasiūlymu neturėtų būti niekaip ribojami Europos duomenų apsaugos institucijų įgaliojimai ir kompetencija. Šiuo požiūriu EDAPP pažymi, kad pasiūlyme laikinojo TFSP susitarimo atžvilgiu žengiamas žingsnis atgal. Iš tikrųjų, nors ankstesnio susitarimo preambuleje buvo nurodyta, kad „šiuo Susitarimu nenukrypstant nuo galiojančių valstybių narių duomenų apsaugos institucijoms suteiktų įgaliojimų ginti asmenis jų asmens duomenų tvarkymo srityje“, dabar pasiūlyme nurodyta: „laikydamosi konkrečių šio Susitarimo nuostatų prižiūri kompetentingos duomenų apsaugos institucijos“. Todėl EDAPP rekomenduoja pasiūlyme aiškiai nurodyti, kad šiuo susitarimu nenukrypstant nuo Europos duomenų apsaugos institucijų įgaliojimų ir jie neribojami.

III. IŠVADOS

42. EDAPP pripažįsta, kad šiame pasiūlyme numatyti tam tikri esminiai patobulinimai laikinojo TFSP I susitarimo atžvilgiu, pvz., netaikyti jo SEPA duomenims, labiau ribota terorizmo apibrėžtis ir išsamesnės nuostatos dėl duomenų subjektų teisių.

⁽¹⁾ Byla C-518/07, dar nepaskelbta Rinkinyje.

⁽²⁾ Siūlomo susitarimo 8 straipsnyje nurodyta, kad JAV išdo departamentas laikomas užtikrinančiu tinkamą apsaugos lygį.

43. Tačiau EDAPP pažymi, kad turi būti įvykdyta esminė naujojo TFSP susitarimo teisėtumo įvertinimo sąlyga. Sistemos būtinumas turi būti nustatytas atsižvelgiant į jau esamus ES ir tarptautinės teisės aktus.
44. Jeigu taip būtų, EDAPP pažymi, kad tebėra neišspręsti kai kurie klausimai ir tobulintini svarbūs dalykai, kad būtų įvykdytos ES teisės aktų dėl asmens duomenų apsaugos sąlygos, kaip antai:
- užtikrinti, kad vietoj masinio duomenų perdavimo būtų taikomi mechanizmai, pagal kuriuos finansinių sandorių duomenys būtų filtruojami ES, ir užtikrinti, kad JAV institucijoms būtų siunčiami tik reikšmingi ir būtini duomenys,
 - gerokai sutrumpinti neatrinktų duomenų saugojimo laikotarpį,
 - užduotį įvertinti JAV izdo departamento prašymus patikėti valstybinei teisminei institucijai, laikantis derybų įgaliojimų ir dabartinių ES teisės aktų,
 - užtikrinti, kad pasiūlyme numatytos duomenų subjektų teisės būtų aiškiai nurodytos ir veiksmingai įgyvendinamos ir JAV teritorijoje,
 - stiprinti nepriklausomos priežiūros mechanizmus:
- i) užtikrinant, kad ir Europos Komisijos paskirto asmens, ir Europos duomenų apsaugos institucijų atstovų užduotys ir vaidmuo būtų tinkamai apibrėžti ir kad jie galėtų veikti nepriklausomai bei veiksmingai įgyvendinti savo priežiūros funkcijas;
 - ii) užtikrinant, kad bendros peržiūros vyktų reguliariai ir kad jų rezultatas būtų susijęs su susitarimo galiojimo laikotarpiu, nustatant laikino galiojimo sąlygą;
 - iii) pateikiant turimą informaciją nepriklausomiems prižiūrėtojams ir duomenų apsaugos institucijoms;
 - iv) susitarime išvengiant Europos duomenų apsaugos institucijų įgaliojimų ribojimo;
- nuorodą į šią nuomonę įtraukti į pasiūlymo preambulę.

Priimta Briuselyje 2010 m. birželio 22 d.

Peter HUSTINX

Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūnas